

U ziet, ik spreek tegen U precies zooals tegen de nederlandsche synode in mijn (heusch!) vredeachtenden brief van 13 Dec. 1943; en ik zou U in gemoede willen raden: luister er eens naar, zooals wij naar U willen luisteren, want het zijn oude klanken, en laat U leeren door de historie hier in Nederland. Hier zijn er óók al, die destijds, opgezweept door ik weet niet wat voor passie, gezegd hebben: wát brief van 13 Dec., laat de man bukken, ga door, ga door, ga door met binden, — en die nu spijt hebben als haren op hun hoofd, al zégen ze het niet hardop, en al geven hun propagandisten, Visser, Norel, en dat zijn maar een paar kersversche, uit pure dankbaarheid voor het feit, dat die brief van 13 December ook hén wou bewaren voor door hen-zelf nu theoretisch betreunde doordrijversmaatregelen, nu de schuld aan — wie hen wilden beschermen, o p t j d, toen zij nog niet wakker waren. Slapers gooi-en wel meer de schuld op porders, die op tijd waren.

Ik beweer dus: mijn artikelen waren wél „to the point”. U beweerde: wie de bondsbepoelende ziet als la Vrijgemaakten, die leert „gemeene gratie” binnen de bondsgemeenschap. Ik toonde aan: pardon, kijk eens naar Beza, supralapsarist, evenals U, coll. Hoeksema. Beza, zei ik, weerspreekt uw K.V.: is toch supralapsarist, daarom U welkom, ook hij geloof g é e n gemeene-gratie binnen de bondsbepoelende als la Heyns — pas toech op voor het cliché „Heynsiaan”, zooals wij moeten oppassen voor het cliché „Kuyperiaan”, — want Beza leert, dat God roeping, en beloften-met-voorwaarden geeft óók aan wie de Heere b e s t e m d heeft om te h á t e n. Ik laat die constructie voor wat ze is; maar mijn vraag: zou Beza bij U lid kunnen worden, is vast en zeker „to the point”.

Als U nu zegt: dat is het puntje niet, dan zeg ik: ik houd maar op. Niet uit nijdigheid, maar omdat de lezers ook eens wat anders moeten hooren. Als men de zaak van de tafel schuift, dan herkrijgt de lezer zijn rechten.

Als U zegt: de K.V. is naar de confessie, wat ik ontken, onder verwijzing naar uitspraken, en naar de litteratuur (de kerkelijke) rondom Dordt, zoowel vóór als tijdens en ná Dordt, dan zeg ik: ik houd maar op, want ik kan niet blijven repeteeren.

Als U zegt: Heynsiaansch, terwijl ik schreef: noem het fijne puntje, want o p h e t m i j b e k e n d e punt weerspreken we hem, en verder is noch Heyns, noch Hoeksema, noch Schilder, noch Bavinek, noch Kuyper, noch iemand anders heelemaal goed of heelemaal kwaad, en het komt maar op de confessie aan, dan houd ik maar op.

Als U zegt: geloof is niet een CONDITIE, MAAR een MIDDEL, dan zeg ik: ik houd maar op. Ik beweer: middelen zijn ook condities, en ik heb dat aangetoond ook. Middel is conditie voor doelbereiking.

Laat me echter, bij dit voorloopig slot, nog één gemoedelijk woordje mogen schrijven. U komt nog eens terug op den brief van coll. Holwerda, en op onze samenspreking met de predikanten Kok en De Jong. Ik wilde, dat U deze zaak nu eens liet rusten.

Want primo: de broeders Kok en De Jong hebben van U, van Uw kerken, alleen maar goeds gezegd. Alleen maar goeds. Alleen maar goeds.

Secundo: er is met niemand gekonkeld; en dat ze hier niet officieel waren, hebben ze zelf duidelijk gezegd. Ze hebben ook niet gevraagd: mogen we komen?, wij hebben hén gevraagd. Zooals we iedereen zouden vragen, die hier net in het land zou zijn, terwijl wij samenkwamen.

Tertio: ze hebben wél gezegd, en dat vind ik een eervol testimonium, ook voor U: we kunnen van elkaar leeren; en dat was nu precies, wat in Uw eigen brief stond, zie het citaat, hierboven afgedrukt. Ze hebben óók gezegd: denk niet, dat wij zweren bij alle meeningen van wien ook, al is het een hooggeachte broeder, een geliefde voorganger. Heusch, ik begrijp er geen woord van, dat men in Amerika boos kan wezen als iemand zegt: u bent niet gebonden aan de

meeningen van dien of dien. Natuurlijk beteekent dat: wél gebonden aan de confessie, en dus óók aan alle meeningen die die-of-die c o n f o r m d e c o n f e s s i e leert. Maar verder: staat er in den bijbel nu een tekst over een kennen-ten-deele, over een nog-dieper-moeten-indringen-in-de-mysteriën-des-heils, ja, dan neen? U zegt natuurlijk: daar twijfelt niemand onzer aan. Nu, geen stap verlaer zijn de predikanten Kok of De Jong gegaan, noch iemand van ons, die met hen genoegelijk konden spreken.

En als nu, quarto, collega Holwerda (met wien ik over dit artikel geen woord nog gesproken heb) aan een man, die hem raad vraagt, zegt: die kerken zijn kerken-van-Christus, wel, is dat dan voor U geen beker koud waters, na al de verguizing die over Uw hoofd en over dat van Uw kerken gekomen is? Ik heb wel eens iets gemeend te begrijpen van het verdriet, dat onverstand en erger in die dagen van Kalamazoo over U gebracht heeft. Ik weet er ook iets van, geloof ik. Is dan zoo'n uitspraak niet iets dat verblijdend is? Ik zelf was blij, toen ik dát las.

Ja, maar, zult U zeggen: prof. Holwerda schreef ook: de meening van Hoeksema is niet in alles bindend.

Nu, laat mij voor mezelf spreken. „Ze” probeeren van bepaalde zijde in Nederland ondergeteekende af en toe voor te stellen als een soort kerkvorstje, die maar op zijn stuk staat, en die nijdig wordt, als ze hem tegenspreken, eigen opinie doordrijvend. Dié nonsens, dié maakt mij kwaad. Ik zeg dan liefst duidelijk, dat ik het een brokje venijniging vind, als ze zeggen: K. S. wordt kwaad, als ze zijn opinie niet deelen, en hij wil niet hooren zeggen, dat ze niet bindend is. Hij zegt, ik weet het goed, juist integendeel: de vrijgemaakte kerken waren niet vrijgemaakt, als ze zouden gebonden zijn aan de meeningen van dezen of genen. Ook K. S. is maar deze of gene. Dat is Hoeksema ook. En Ophoff. En Kok. En De Jong. En Peter. En als we dood zijn, gaat een ander argumenteeren. De jonge Ridderbos schreef van ons: ze canoniceeren daar welhaast Greijdanus. Terwijl hij had kunnen lezen, dat in dit eigen blad artikelen geplaatst zijn, die van Greijdanus' meening afweken. Terwijl er niemand is, die ook maar iets afdingt van onzen diepen eerbied voor hem en zijn werk. Zoolang ik er ben, neem ik het recht, te argumenteeren. Laat ze maar die argumenten bestrijden. Maar een pestilentie vind ik het voor elke kerk, en daarom wordt ook precies een pestilentie verspreid van de zijde onzer tegenstanders, als men zeggen gaat: daar en daar mag je niets zeggen tegen de meening van die-of-die. Ik voor mij zou het een eere vinden, als men van mijn kerken schreef: denk nou maar niet, dat je daar moet n apraten, wat S. G. of B. H. of C. V. of P. D. of H. J. J. of K. S. of D. v. D. of K. D. of wie verder een naam hebben mag, beweert boven de confessie; je mag gerust K. S. b.v. weerspreken. Met het fabeltje van een wit-zwart-schema, en met het venijnige gefluister van: die en die is een kerkvorstje, salva pace K. S., hebben ze ons al kwaad genoeg gedaan. Ik vind, dat coll. Holwerda, zoo sprekende, u w k e r k e n e n o o k U z e l f g e e r d h e e f t; en ik wou, dat dat nu ook eens hardop erkend werd, en dat excuus gemaakt werd tegenover hen, die inzake deze voor mij volslagen onbegrijpelijke affaire betrokken zijn geweest, en stuk voor stuk onschuldig waren als een lammetje.

U hebt in Amerika een wijde taak: ik geloof echter, dat U op een gevaarlijke grensscheiding gebracht zijt. Wordt die K.V. aangenomen, dan hebben Uw kerken een wending gemaakt, die fataal is. ZELFS AL HAD UW KORTE VERKLARING VAN A TOT Z VOLKOMEN GELIJK. Wat m.i. het geval niet is.

Tenslotte: ik vertel voor onze lezers meteen maar verder, dat U meedeelt, plaats besproken te hebben voor Uw reis naar Nederland op de boot, die 24 Juni vertrekt. U zegt erbij: that is, if they still want to see us, and if they still desire correspondence in spite of our doctrinal differences. Dat beteekent: ik kom,

als tenminste de Vrijgemaakten er nog prijs op stellen, en als ze nog correspondentie verlangen in spijt van onze doctrinale verschillen.

Maar ik zal me er wel voor wachten, de verantwoordelijkheid voor Uw niet komen op mij te laden, door ons verlangen naar een gesprek aan „condities (!) te binden. U weet, wat onze deputaten geschreven hebben. U weet ook, dat ik geen doctrinale verschillen tusschen uw kerken en onze kerken ken; uw K.V. is nog niet definitief aangenomen, en U kunt een massa doen, door te zeggen: neem ze niet aan, en zeker niet, vóórdat we rustig ook in Nederland hebben gepraat. U weet ook bijzonder goed, dat Uw deputaten, en onder hen ook U zelf dus, hebben gezegd: dogmatische verschillen zijn nog geen confessioneële. U weet, dat een bindend verklaard formulier, waartegen men niet propageeren mag, zoo iets als confessioneële waarde krijgt: bindende „interpretatie” van de confessie. Ik ontken, dat de Dordtsche Vaders de Leerregels zóó zouden geïnterpreteerd hebben. U weet ook, dat, als U dit stuk definitief aanneemt, U vóórdat U hier zou komen, zoudt hebben gezegd: ook jullie, deputaten, kunnen bij ons geen lid worden.

En nu moet U het verder maar zien.

Onze deputaten hebben U geschreven; en een krantenschrijver, die ook meteen een goede vriend van U en van Uw kerken wezen wil, heeft geen enkele reden of aanleiding, daarop terug te komen. Hij heeft wél reden, tot U te zeggen: als U komt, and if YOU still desire to see us, ook al zeggen wij duidelijk: uw K.V. onderteekenen wij niet, terwijl wij voorts goed weten, goed gereformeerd te zijn, welnu, maak dan geen obstakel z o n d e r d a t G o d U d a a r t o e n o o d z a a k t. Niet in uw conscientie, maar in zijn Woord.

Ik ben overtuigd, dat de God, die over heel de wereld zijn schare van confessoren bij de maand ziet dunnen, het niet goed vindt, dat men zijn amerikaansche schapen bindt aan die K.V.; want men KAN die weerspreken als remonstrant, en als pelagiaan, en als semipelagiaan, en als crypto-remonstrant en als duizend andere dingen meer. Maar: — men kan ze óók weerspreken op de manier van ondergeteekende. En ondergeteekende gelooft, gereformeerd te denken. En U hebt dat tot nu toe niet weerlegd. Het staat aan U, tot hem en de anderen, die als hij mochten denken, te zeggen: je bent misschien een beste kerel, of een erg slechte misshien, maar — je wordt geen lid van óns kerkje. Van óns zult U zulk 'n oordeel niet hooren. Wij hebben hier een beetje geleerd in 1944, en meenen het, als wij ook tot U zeggen, wat wij tot Ridderbos en Polman hebben gezegd: God heeft meer geduld met het kerkverband dan U, indien U een K.V. zoudt aannemen of aangenomen hebben, als U op de boot stapte.

Eén vraagje nog: hoeveel serieuze leden van Uw kerk, die ge voor geen geld zoudt willen missen, begrijpen Uw K.V. in alle finesses? K. S.

*• Onjuiste voorlichting van den heer K. Norel

Verleden week beloofden we, iets te vertellen, van de manier, waarop de heer K. Norel, in zijn bij de N.V. Uitg. Mij J. H. Kok te Kampen verschenen boek „Een Vaste Burcht” een misteekening geeft van de geschiedenis onzer kerken.

Allereerst is daar voor de zooveelste maal de valsche voorstelling, alsof de historie—1944 een kwestie van dezen of genen meneer was. Dat is even dwaas, als toen een synodocratisch uitdrijvingspropagandist vertelde, dat de H. J. Schilder een boek had geschreven over — zichzelf. Terwijl ds Sch. schreef over de handelingen van een synode, die met hulp van hooggeleerde rapporten en in synodale conclusies allerlei theologische vergissingen tot basis nam voor het handhaven van een algemeene wet tot toelating van den kansel voor

Op verstrooidenreis

Het werk te Makassar werd nog onderbroken door een bezoek aan Menado. Met een vliegtuig is dat maar eventjes overwippen. Het duurt met zoo'n ding maar drie uur. Maar het is altijd een afstand van een dikke acht honderd kilometer. Makassar ligt in de uiterste zuid-west hoek van Celebes, Menado daarentegen op het uiterste Noordpuntje van het eiland.

De tocht begon niet zoo goed. Want een vliegtocht wordt altijd voorafgegaan door een autorit met de bus van de K.L.M. Nu zijn dat in de buitengewesten niet zulke beste voertuigen. En je wordt erin geladen al geruimen tijd voor het vertrek van het vliegtuig. Nu zou de reis worden gemaakt met een machine, die den vorigen dag al van Batavia was gekomen, en waarvan de bemanning in Makassar overnacht had. Maar toen de autobus bij het hotel kwam, om de bemanning op te pikken, moest deze nog ontbijten. Op zichzelf was dit niet zoo erg, maar er werd verzuimd ons uit te noodigen, zoolang uit te stappen en op het terras van het hotel plaats te nemen. Zoodat we een drie kwartier in die bus hebben zitten mopperen. We

hadden óók wel zin in een kop koffie. Tenslotte hadden we ons ontbijt al bar vroeg gebruikt, en ieder weet, dat er dan niet zooveel van komt.

De situatie was dan ook allerminst naar den zin van den steward, den heer van Beek—Wolthuis. Toen die met de bemanning zijn plaats in de bus had ingenomen verzekerde hij, dat hij het verzuim zou vergoeden. En hij heeft woord gehouden, want hij liet op het restaurant van het vliegveld koffie voor ons aanrukken en hij zorgde voor uitstekende sandwiches uit den in het vliegtuig aanwezigen voorraad. Ook tijdens de vlucht heeft het ons met den heer van Beek—Wolthuis aan niets ontbroken. Nu spreekt dat wel vanzelf als je met de K.L.M. reist. Maar het spreekt heelemaal vanzelf als de heer van Beek—Wolthuis steward op het vliegtuig is. Hij is een uitermate gul en onderhoudend gastheer. Ik had al kennis met hem gemaakt bijna een jaar eerder, op reis naar Medan. Toen was hij zelf passagier. Hij had een paar dagen verlof en die ging hij in Medan doorbrengen. Of hij zat als reserve-lid van de crew in het vliegtuig, weet ik veel. Maar hij had toen geen dienst. Toch heeft hij toen al het gezelschap aangenaam trachten bezig te houden tijdens een vlucht door bar slecht weer. Hij wist de stemming erin te houden en voor de noodige afleiding te zorgen, waardoor het aantal luchtzieke passagiers toen tot

een minimum beperkt bleef. Als iemand verre reizen doet kan hij veel verhalen. Dat was zeker van toepassing op dezen steward. En als het niet allemaal waar geweest is wat hij vertelde, was het toch erg mooi verzonnen. Zoo vertelde hij van een Chinees die een papieren zak voor luchtzieke passagiers eens van binnen wilde bekijken, en het ding daartoe met de opening boven zijn oogen hield. Maar het ding was niet leeg, en de gevolgen laten zich raden. Maar toen de heer van Beek—Wolthuis later de mop aan andere passagiers demonstreerde, had hij óók een zak gepakt die niet leeg was. Je moet maar hoffen.

De vliegtocht was buitengewoon mooi. Het weer was helder, en het bergland van Celebes is van uitzonderlijke schoonheid, vooral als het door de ochtendzon beschenen wordt en de toppen nog nat zijn van den dauw. De oversteek naar den noordelijken uitlooper van het eiland Celebes had zijn eigen bekooring. En het binnenkomen op het vliegveld van uit zee, levert een onvergetelijk gezicht op de baai, die de natuurlijke haven van Menado vormt.

De vlakke waarin de stad ligt wordt afgezet door tamelijk hooge bergketens. Vooral vanuit de lucht, op geringe hoogte binnenvliegend, (het vliegtuig is dan al in de z.g.n. final approach), biedt dat een schouwspel, dat je nooit uit je geheugen gaat.

iedereen, v wezen, die keuring ges

Voorts, n erbij gehaa wat niet v monstra in

Bl. 179: d ding en de gevoerd. V geïnstiteec leertucht in goede, onn tucht ledt beweert

karikatuu wat ook de ook hem n wie haar „ telboek” z

Bl. 180: c die in 1902 Pardon: ge punten we creëerd, d heeft. En want die z bepaald, e het doordt

Norel sugg de acte d opinie van

Bl. 180: zwaar teg pluriformt ties-in gec over de o denk den punten nie bepaald g

Bl. 180: verbod zo aangeleger schrijven, Norel dez studeren

Acta inge rustig aar synode he schrijver die vraagj insinueert der zei al

een stel a over gescl publiek st een deel v bij den d heeft late niet over over zakt gemaakt l danus en

in het dor wat de at den. Schil dat men e niet allee schuldigd deur wee verloren : aan de H om als zij als die he

Voor de Later nog

*• „G

Het be (redactie J. Buskes, F. Dankb Bruine, d mondjevo teekende

De dia

Het vli zicht een heele staa logsverni bardeerd, rikanen, t rouwens

Maar d Jammer, een van ken van volking k kleed g tingent v vormden rende in Nederland

Minabass van de z Menado z hassa m Negara l die plaat en had h landsche

Zooals

rijns op stel-
ngen in spijt

de verant-
nij te laden,
in „condi-
epuitaten ge-
en doctrinale
ze kerken
genomen, en
neem ze niet
ik in Neder-
er goed, dat
k U zelf
verschil-
loneele
nulier, waar-
s als confes-
retatie" van
Vaderen de
ben. U weet
nt, U vóór-
gezegd: ook
l worden.

en een kran-
riand van U
enkele reden
Hij heeft wel
if YOU still
lijk: uw K.V.
goed weten,
dan geen ob-
a a r t o e
maar in zijn

heel de we-
n mannd ziet
n amerikaan-
nen KAN die
giaan, en als
t en als dui-
l kan ze óók
teekende. En
e denken. En
staat aan U,
chten denken,
kerel, of een
geen lid van
el niet hoo-
l in 1944, en
d t wij tot Rid-
l heeft meer
m U een K.V.
als U op de

eden van Uw
n missen, be-
K. S.

van

tellen, van de
in bij de N.V.
en boek „Een
in de geschie-

aal de valsche
kwestie van
lwaas, als toen
dist vertelde,
reven over —
e handelingen
leerde rappor-
tologische ver-
aven van een
kansel voor

d verre reizen
eker van toen
niet allemaal
het toch erg
n Chinees die
giers eens van
tartoet met de
het ding was
len. Maar toen
op aan andere
t een zak ge-
botten.
sol. Het weer
es is van uit-
door de och-
t nog nat zijn
oordelijken uit-
ng bekoring-
l van uit zee,
e baai, die de
t afgezet door
nuit de lucht,
t vliegtuig is
biedt dat een
zen gaat.

iedereen, van wat staat of leeftijd hij voorts mocht
wezen, die niet beantwoordde aan die en die nauw-
keurig gestelde regelen, rechtsregelen genaamd.

Voorts, nadat dan de heer Norel een bepaalde persoon
erbij gehaald heeft, verliest hij zich in een verhaal van
wat niet waar is. En passant worden kerkhistorische
monstra in breeder verband opgedischt.

Bl. 179: de leertucht was door de kerken van afschei-
ding en doleantie onmiddellijk na hun institueering in-
gevoerd. Waarheid: die kerken werden heelmaal niet
geïnstitueerd; dat weerspraken ze zelf. Ze voerden geen
leertucht in, maar herstelden die, want leertucht is een
goede, onmisbare gave Gods. Eindelijk: niet die leertucht
leidde — zoals de heer Norel, bedenkelijk genoeg,
beweert — na '34 en '36 tot afsplintering, maar de
karikatuur van leertucht, en de valse binding (aan
wat ook de heer Norel blijkbaar weinig schelen kan, en
ook hem niet binden mocht), die leidde tot bederf van
wie haar „slikten". Men moet de jeugd ('t is een „ver-
telboek") zoo maar opvoeden....

Bl. 180: de moedijkheden over verbond en kinderdoop,
die in 1905 beslecht schenen, werden weer opgerakeld.
Pardon: gangbare meeninkjes meerendeels over andere
punten werden beschermd; en uitspraken werden ge-
creëerd, die men thans weer gewijzigd of vervangen
heeft. En wie deden het? Niet Graijdanus, of Schilder,
want die zeiden in 1936: de zaken zijn al confessioneel
bepaald, en houd u maar liever aan de confessie. Die
het doordreven waren juist de anderen; maar de heer
Norel suggereert, dat het van Schilder kwam, en zwijgt
de acte der doordrivers, en de aanvechting van de
opinie van de H.H. Vollenhoven en Dooyeweerd dood.

Bl. 180: eenzelfde dwaze relaas. Over Schilder's be-
zwaar tegen theoremen inzake algemeene genade en
pluriformiteit wordt gehandeld als waren dat de kwes-
ties-in geding. Geen woord over de andere punten, of
over de opinie van Vollenhoven—Dooyeweerd. Ik ver-
denk den heer Norel ervan, dat hij de beroemde leer-
punten niet eens weet. Indien wel, dan is zijn bouquetje
bepaald giftig. Maar ik denk liever aan onkunde, hier.

Bl. 180: gekokt wordt, dat Schilder het bekende schrijf-
verbod zoo opvatte, dat „hij ook over zuiver kerkelijke
aangelegenheden niets te zijner verdediging mocht
schrijven, zelfs niet aan de synode". Wie heeft den heer
Norel deze nonsens op de mouw gespeld? Kan hij niet
studeeren over wat hij wil vertellen? Heeft hij geen
Acta ingezien? Hij kan daaruit zien, dat Schilder heel
rustig aan zijn synode een tweetal rapporten bij de
synode heeft gegeven, in oorlogstijd, en na dat deitsche
schrijfverbod, over kwesties van de N.S.B. en meer van
die vraagjes. Dat had de heer Norel moeten weten. Nu
insinueert hij. En hij verdoezelt het fijne puntje. Schilder
zet alleen maar: ze hebben dien, en dien, en nóg
een stel anderen publiek aangeklaagd, en publiek is er-
over geschreven, en publicatie is beloofd, en dus wil ik
publiek schrijven over de publieke zaak. Temeer, omdat
een deel van de deputaten alvast op papier van de Acta
bij den drukker van de Acta (firma Kok) een rapport
heeft laten zetten in formaat-van-de-Acta. Het ging dus
niet over spreken óf zwijgen, maar over publiek spreken
over zaken, die men met veel tromgeroffel publiek
gemaakt had (ondanks de waarschuwing o.a. van Graij-
danus en Schilder) dan wel de zaak nu wegmoffelen
in het donker terwille van de heeren, die het spel, voor
wat de argumenten betreft, geheel en al verloren had-
den. Schilder bedankte er voor, er aan mee te werken,
dat men een aantal menschen — en dat was hij heusch
niet alleen — door de voordeur naar binnen haalt, be-
schuldigd van alles en nog wat, en dan door de achter-
deur weer met een nette buiging wegwerkt, om van 't
verloren zaakje af te wezen. Hij had er geen behoefte
aan de H.H. Kuyper en Hepp aan te vallen. Maar wel,
om als zij 't deden, de zaak openlijk af te handelen. Ook
als die heeren het gevalletje verloren hadden.

Voor dezen keer genoeg over deze collectie fantasieën.
Later nog wat. K. S.

* „Gek geworden"

Het barthaansche weekblad „In de Waagschaal"
(redactie prof. dr K. H. Miskotte, dr H. Berkhof, ds J.
J. Buskes, H. M. v. Randwijk, e.a., medewerkers dr W.
F. Dankbaar, ds K. H. Kroon, mr G. H. Slotemaker de
Bruine, ds H. C. Touw, e.a.) heeft deze week, met een
mondjevol latijn erbij, naar doktersgewoonte, onderge-
teekende gek verklaard. Werkelijk gek geworden.
De diagnose is (door iemand, die zijn naam niet

noemt) gesteld na verschijning van mijn laatste afleve-
ring Heidelbergse Catechismus, waarin ik meen, uit
Barth's eigen geschriften, aangetoond te hebben, dat
Barth in zijn jongste theorie over de schepping, niet
alleen de door hemzelf onder toejuiching van nederlan-
sche hoogleraren in handen genomen kluts kwijt is,
maar ook speelt met fundamentele ketterijen. En dat
dus prof. dr K. H. Miskotte een lichtvaardige voorlich-
ting gaf, toen hij juist aan Barth's jongste publicatie,
door mij hier bestreden, nl. Dogm. III, 3, een compleet
lied-der-liefde wijdde. We gaven destijds in ons blad
citatens.

Een loopje wordt er mee genomen, dat ik die kwestie
van Barth besprak — de lezers van In de Waagschaal
zouden, zegt het blad terecht, want het neemt zijn lezers
blijkbaar niet serieus. 't nooit hebben geraden — bij
Catechismus Zondag 9. Die beleed juist de schepping, of
liever, God als schepper. Is het nu gek, dat ik Barth's
scheppingsleer bespreek, als de schepping beleeden
wordt? Waarom is ondergeteekende gek, als hij Barth III,
3 bespreekt bij het onderwerp: schepping, en is Miskotte
wijs, als hij zijn volksgenooten — overigens in een
ondersteelde oecumene — dadelijk, als Barth III, 3 van
de pers is, verzekert: nu is de schepping eens heerlijk
door Barth besproken?

En verder? Uit die heele Catechismusafleveringen
worden citaatjes, zonder verband, bij elkaar gesleept, en
meer dan eens hevig verminkt, en verknipt, en zonder
eenigen verbindingsdraad, op elkaar gesmeten. Weer-
legging? Geen spoor.

Iemand vroeg me, of ik dit grievend vond. Welneen;
ik noteer ook dezen uitval van het blad als een bewijs,
dat de barthaansche hoogleraren in hun vrij ridicule
applausgeving aan Barth niet in staat zijn, de argu-
menten, volgens welke Barth zich in tegenstrijdigheden
en onchristelijke theoremen verwickelt, te ontzenuwen.

Verband en Verbond (I)

Sinds wij een vorig jaar in deze zaal bijeenkwamen
heeft het Voorloopig Comité, door de destijds aanwe-
zigen daartoe aangewezen, zich ernstig bezig gehou-
den met het uitwerken van plannen om tot definitieve
vormgeving van het Gereformeerd Sociaal en Econo-
misch Verband te geraken.

Zooeven werd U in 't kort verslag uitgebracht van
de handelingen van het V.C. Het is thans mijn taak
om in verband met mijn onderwerp iets breder en
dieper daarop in te gaan. Ofschoon wij ons afgevraagd
hebben, of het niet de voorkeur zou verdienen, dat
voor deze vergadering een ander als inleider zou op-
treden ter behandeling van een onderwerp, dat recht-
streeks betrekking zou hebben op de concrete vraag-
stukken, waarvoor wij ons in sociaal en economisch
opzicht in dezen tijd geplaatst zien, achtten alle leden
van het V.C. bij nadere overweging toch een weg, als
thans is ingeslagen, beter. Wij lieten ons daarbij lei-
den door de volgende gedachte. Hoezeer ook met dank-
baarheid en blijdschap mag worden geconstateerd, dat
in de vorige vergadering wat de groote lijnen en den
opzet van ons Verband betreft, een duidelijke en vol-
doende eenparigheid van gevoelen aan den dag trad,
toch was het noodig, dat nadere precisering en accen-
tueering in onderdeelen ter verduidelijking en ook ter
bevestiging van den oorspronkelijk gestelden opzet
zou worden geboden. Aangezien een vorig maal aan
mij de eer te beurt viel namens de eerste initiatiefne-
mers onze plannen aan U te ontvouwen, waren mijn
medeleden in het V.C. unaniem van oordeel, dat het
gewenscht was, dat U ook in deze vergadering door
mij ter inleiding van de bespreking op de hoogte zou
worden gebracht van den principieelen en ook den
organisatorischen opzet van hetgeen als resultaat van
het overleg in den kring van het V.C. was verkregen.
Met den innigen wensch, dat U bij het vernemen daar-
van straks in de middagvergadering voor U zelf het
noodige inzicht in zaken zult hebben verkregen, om
samen met ons Uw schouders te gaan zetten onder
het beoogde werk van het Gereformeerd Sociaal en
Economisch Verband, ga ik mij nu van deze taak
kwijten.

Daarom zeggen ze maar: hij is gek. Dan zijn ze van
alles af. Hun lezers snappen toch niet, wat „das Nichtige"
is. En die leiders, die met Barth's opvattingen het kerk-
volk, in steeds duisterder taal, verleiden, kunnen dan
verder doen, alsof dit „wetenschap" is. Zegt ge: nee,
dan kunnen ze nog altijd reciprocieren: maar meneer,
dogmatiek ik ook alleen maar een „vraag" naar „het"
dogma.

Zoodat we van „In de Waagschaal" nu maar afscheid
nemen met een versje van D. R. Kamphuyzens Stichte-
lyke Rymen, 1727, 222:

*luyste schalen wegen effen.
Vaste voet schrikt toeyft van 't pad.
't Wyze(!) hert weet hoe en wat.
Zalig, die de Maat kan treffen.
En de Pop, daar hy mee speelt.
Maakt tot een leerachtig Beeld.*

Alsmede, bl. 220:

*'t Popje kan een Afgod telen.
Als een al te grooten waan
Tot de lust word toegedaan.
Daar gaat Spel dan boven spelen:
Daar word pleyster-plaats verblijft:
En het lust-paard draaft te styf.*

Want de gelegenheid, om — met of zonder latijn —
aan te toonen, dat Barth kan handhaven wat hij zegt,
en dat diens Dogmatiek III, 3 zich voegt in den Cate-
chismus, die ook bij bovengenoemde leeren nog steeds
op den preekstoel ligt, verzegeld van „fundamenten en
perspectieven" — die gelegenheid heeft men niet aange-
gripen. We danken de heeren voor hun testimonium
van machteloosheid. K. S.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Ge zult U onwillekeurig hebben afgevraagd, welke
de beteekenis is van deze beide woorden in den titel
van mijn onderwerp: Verband en Verbond. Taalkun-
dig beschouwd toch ligt de beteekenis van deze beide
woorden zoo dicht bij elkaar, dat de vraag gewettigd
is: bedoelt ge hiermee alleen maar aan te geven een
nuance-verschil voor één en dezelfde zaak?

En dan moet het antwoord ontkennend luiden. De
taalkundige beteekenis van beide woorden is inder-
daad niet ver uiteenlopend. Het werkwoord ver-
binden, dat de actie moet inleiden om te komen
tot een verband zoowel als tot een verbond, geeft vol-
gens Van Dale in zijn figuurlijke beteekenis weer:
dooreen band vereenigen of beves-
tigen.

Het woord verband wordt in datzelfde woorden-
boek naar zijn figuurlijke beteekenis omschreven als:
geestelijke samenhang en als verbin-
tenis, zich tot iets verbonden, ver-
plicht hebben.

Beide omschrijvingen passen zeer wel in het kader
van de 'n vorige maal in deze vergadering ontwikkelde
schets voor een te onderhouden Geref. Sociaal en Econo-
misch Verband.

De beteekenis van verband als geestelijke samen-
hang komt dáárin tot uitdrukking, dat wij hier maar
niet elkander uitgenoodigd hebben en bijeen zijn b.v.
als degenen, die behooren tot het Protestantisch-Christe-
lijke deel van ons volk, want zulk een samenhang
zou niet veel meer beteekenen dan die van los zand.
Zeer nadrukkelijk richtten zich onze plannen reeds in
de allereerste convocatie, die van de initiatiefnemers
uitging, tot de Gereformeerde belijders. Vandaar dan
ook het voorstel, om te komen tot vorming van een
Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband.
Die geestelijke samenhang heeft voorts in deze zaak
ook dit ons te zeggen, dat wij hier vergaderen in v e r-
band met (dat ligt ook besloten in de beteekenis
van het woord verband) de Belijdenisschriften der
Gereformeerde Kerken, de drie Formulieren van Eenig-
heid.

Uit de U gezonden of anders hier aan U uit te

De wegen ongeplaveid, de huizen nog voor een groot
deel ruïne's of alleen voor het allernoodigste hersteld
om bewoonbaar te zijn; na elke regenbui de stad een
modderpoel; de school ondergebracht in bilek-
gebouwtjes, zoo op den keemen vloer. Bilek is niet water-
dicht, zoodat bij regen de vloeren alle draagkracht
aan 'de oppervlakte missen. Van buiten af kwam men,
het schoolgebouw betredend, letterlijk van den regen
in den drup, als de tropenwolken zich boven Menado
ontlasten.

U vraagt misschien: maar wat werd er gedaan om
van Menado weer de vooroorlogse, mooie stad te
maken? Nu, er was een Planning Committee dat zich
den wederopbouw van de stad opgedragen kreeg. Dat
Committee begon met het bouwen van een geweldig
monument, om de nagedachtenis van den wederopbouw
bij voorbaat veilig te stellen. Maar toen het monument
klaar was, was de schatkist leeg. Het monument had
ook maar een slordig miljoen gekost. Wat er verder
te Menado aan het herstel was gedaan geschiedde op
eigen kosten van de ondernemers. Zoo was het ge-
bouw van de Javasche Bank een witte raaf tusschen
de, na den Japanschen inval, niet meer gekapoerde
huizen. En nog enkele andere grootere ondernemingen
hadden hun kantoorgebouwen en goedaans op eigen
kosten opgeknaapt. Maar het miserabele totaalbeeld

van de stad werd er nog weinig anders van.

Te Menado bevonden zich drie menschen, die lid
waren van de Gereformeerde Kerk, te weten twee
militairen en een onderwijzeres. Voorts was er een
tamelijk talrijke kring synodalen, zeker een vijftien-
tal. Deze kring stichtte zich door één maal per Zondag
de diensten van de Protestantse kerk te bezoeken
en door één maal per Zondag een preek te lezen. De
Protestantse Kerk aldaar was niet veel beter dan
die te Makassar. Duidelijk bleek daar de valsche een-
heidsgeest ook in de inheemsche Christenen te zijn
gevaaren. En dan spreekt men van Europeesche zijde
van angst om Europeesche opinies aan de inheemsche
Christenen op te leggen! Heel dat valsche-oecumenische
gedoe is in Indië import van Europeesche zendings-
menschen. Het is bekend, dat de Amboneesche Chris-
tenen daar nog het meest verzet tegen hebben aan-
geteekend, althans door hun praktische houding. De
Amboneesche Christen is doorgaans beschamend
bijbelgetrouw, beschamend vooral voor hen, die hen
in het Protestantse Kerkinstituut hebben geïncor-
poreerd, en zelf dat instituut zoo verregaand hebben
doen deformeerden. J. P. v. d. STOEL Jr.

